

Finanstilsynet

E-post: post@finansstilsynet.no

Oslo, 28. november 2018

Innspill til nytt hvitvaskingsrundskriv

Her følger innspill fra Regnskap Norge til nytt hvitvaskingsrundskriv, som invitert til i brev 25. oktober 2018 med referanse 18/10911.

Den nye loven gir betydelige økte plikter på enkelte områder, med tilhørende behov for klargjøring. I arbeidet med det nye rundskrivet mener vi det er viktig å legge vekt på å gi **god praktisk veiledning**. I vår tilbakemelding nedenfor har vi derfor trukket frem punkter som vi erfarer at regnskapsførerne har spørsmål om forståelsen av, og som rundskrivet bør adressere/besvare så langt det går. I og med de betydelige byrdene, vil vi også oppfordre Finanstilsynet til å tenke mest mulig forenkling der loven tillater det.

Overgang fra gammel til ny lov

- Det er ikke gitt overgangsregler til loven. Dermed oppstår spørsmål om hva som skal gjøres med opplysninger som er innhentet og lagret om kunder fra før lovens ikrafttreden. Dette gjelder særlig der den nye loven er strengere – for eksempel godtas ikke lenger at id-kontroll unnlates ved kjent person, nye regler om reelle rettighetshavere, PEPs mv. Er det forventet at dette nå oppdateres umiddelbart eller at det tas ved senere endringer (løpende oppfølging). Akkurat på dette punkt har vi allerede vært i kontakt med dere, der tilbakemeldingen har vært at ikrafttredelsen 15. oktober gjelder uavkortet, og at det ikke vil bli gitt noen føringer for overgangen tilsvarende som ved forrige endring av hvitvaskingsloven (se fra Rundskriv 8-2009, vedlagt). Hvis det var en farbar ordning ved forrige endring, kan vi ikke helt forstå hvorfor det ikke kan være det samme nå. De rapporteringspliktige har fått svært (uforsvarlig) knapp tid til implementering, og det er utopisk å forvente at de skal kunne oppfylle kravene på så kort tid. Uansett om man finner å kunne gi tilsvarende føringer eller ikke, bør Rundskrivet si noe om dette (eventuelt i tilknytning til rundskrivet), om hvordan det er lagt opp til at man skal forholde seg.

Hva er hvitvasking? (ref. def. i § 2)

- Gi veiledning rundt hvitvaskingsbegrepet, og hva henvisningen til straffeloven §§ 332 og 337 betyr i praksis (ref. omtale i NOU 2016: 27). Eksemplifisering en fordel.

Autoriserte regnskapsførere og autoriserte regnskapsførerselskaper (§ 4 annet ledd)

- Presisere at dette gjelder autoriserte regnskapsførere i regnskapsforetak (ekstern regnskapsføring), fra tidspunkt for avtaleinngåelse. I motsetning til autoriserte regnskapsførere som jobber i interne regnskapsavdelinger; klargjøre forholdet til disse (ikke rapporteringspliktige). Er ikke noe nytt her, men vi har fått tilbakemeldinger på at det ikke er like klart for alle.

Risikobaserte tiltak (§ 6) og Virksomhetsinnrettet risikovurdering (§ 7)

- Gi veiledning om hva risikobasert tilnærming vil si i praksis for et «vanlig» regnskapsforetak.
- Når utløses behov for oppdatering / revidering av virksomhetsinnrettet risikovurdering, eksempler.
- Kan standardiserte kunde profiler etter loven § 9 annet ledd inkluderes i den virksomhetsinnrettede risikovurderingen i § 7? Det kan være en praktisk løsning.

Kundetiltak og løpende oppfølging (kapittel 4)

- Plikten til å forstå selskapers eierskap- og kontrollstrukturer skjerpes: Hvor langt går undersøkelsesplikten? Her trengs det praktisk veiledning. Det samme gjelder å identifisere reelle rettighetshavere (§ 14). F.eks. spørsmål å besvare.: Tilstrekkelig å lete i / stole på Foretaksregisteret / aksjonærregisteret? Hvor langt går aktsomheten? Forholdet til registeret over reelle rettighetshavere? Hvordan å finne / lete i utenlandske registre (utenlandske eierselskaper og deres rettighetshavere)?
- Definisjonen av reelle rettighetshavere er forvansket. Behov for klargjøring. Mange utfordringer, f.eks.
 - Samboer og barns samboer – hvordan skaffe seg oversikt?
 - Også fysiske personer kan ha flere reelle rettighetshavere, jf. § 12 tredje ledd – skal ektefelle, samboer mv registreres her?
- Hvem anses som politisk eksponerte personer? Her bør det gis praktisk veiledning. F.eks. hva med nære familiemedlemmer? Hvordan finne ut om de er PEP; hvor langt går undersøkelsesplikten i å finne ut hvilke posisjoner en kunde mv. har.
- Videre om PEP-er: Hva innebærer lovens § 18 fjerde ledd. Trenger ikke PEP-er registreres hvis det er over ett år siden de avsluttet stillingen eller vervet?
- Kjent kunde før og nå? Omtale endringen.
- Egenerklærings skjema om reelle rettighetshavere vil kunne være hensiktsmessig, men bekreftelse fra tredjepart forvansker. Bekreftelse nødvendig i normaltilfeller?
- Egenerklærings skjema om at kunden ikke er PEP er hensiktsmessig, inkl. pålegg om å melde fra om endring. OK å bruke, i tillegg til å holde seg allment orientert via media mv?

Kundetiltak når kunden er fysisk person (§12) og ikke fysisk person (§13)

- Vedr. den som handler på vegne av juridisk person, eller som har disposisjonsrett over en konto eller depot: Skal alle med fullmakt registreres? Hva med ektefelle, samboer til fysisk person? Med full ID-kontroll? Dette er svært krevende og kan ikke være meningen. Bør komme frem klart i rundskrivet.

- Vedr. fusjon eller oppkjøp: Kan man bygge på overdragende selskaps dokumentasjon?

Kundetiltak utført av tredjepart (§ 22)

- Klargjøre det å bygge på kundetiltak som andre rapporteringspliktige har utført, f.eks. banker og revisorer og andre regnskapsførere.

Løpende oppfølging av kundeforhold (§ 24)

- Om løpende oppfølging (første ledd): Hvor løpende er denne tenkt å være? Løpende oppfølging av kundeforhold er naturlig del av oppdrag, jf. også oppdragskontrollen. Trengs det noe utover den alminnelige oppdragskontrollen og utførelsen av oppdraget? I tilfelle når og hva?
- Om at rapporteringspliktige jevnlige skal gjennomføre kundetiltak som ledd i løpende oppfølging (annet ledd): Veiledning på hva som ligger i «jevnlige», hvor jevnlig må det være, kan man tenke seg løsning med minimumssjekk minst en gang i året? Differensiere i tråd med risikokategori? Veiledningen bør søke seg mot et fornuftig nivå.

Forenklede, normale og forsterkede kundetiltak (§ 16-§17)

- Skrivet bør ta for seg tilfeller hvor det er hhv. lav risiko og forhøyet risiko, gi eksempler/veiledning på forhold som trekker risikoen i den ene eller andre retningen. Herunder kriterier for normal risiko (normale kunder). Er en normal kunde etter norske forhold å vurdere som en kunde med lav risiko i hvitvaskingslovens forstand? (Vurderingene også relevante for § 7 annet ledd c.) Kunden skal plasseres i risikokategori. Forskriftens §§ 4-6 og 4-9 er svært generelle og inneholder liten veiledning. Her er det behov for mer veiledning ved kategoriseringen. De fleste kundene kan falle inn under § 4-6 a3), men samtidig kan svært mange av de samme falle inn under § 4-9 a5). Nærmere avklaring trengs.
- Hva innebærer lav risiko og forenklede kundetiltak i praksis? Hva er tilstrekkelig ved forenklede kundetiltak?
- Gi eksempler på forsterkede tiltak. Knyttet opp mot konkrete risikoforhold i forenklede kundetiltak (hvis du vurderer situasjonen slik, bør du gjøre sånn).

Undersøkelsesplikt (§ 25)

- Transaksjoner utvides med forhold. Gi eksempler.
- Når kunde er fra «utsatt område», og penger overføres til/fra disse steder; hva forventes av undersøkelser? Er det en mistenkelig transaksjon i det pengene overføres alene, eller kan det legges til grunn at man også må ha tilliggende mistanker.

Forbud mot å avsløre undersøkelser, rapportering og etterforskning (§ 28)

- Kan autorisert regnskapsfører anses som samme profesjonskategori som revisor i lovens § 28 sjettede ledd? Det ville vært en praktisk og fornuftig løsning å videreføre tidligere ordning her. Noe annet vil være uhensiktsmessig.

Registrering og lagring av opplysninger og dokumenter. Sletting av personopplysninger (§ 30)

- Hva menes med raske og fullstendige svar etter lovens § 30 tredje ledd? Innebærer dette å ha alle data som loven krever i et søkbart system i hele den lovpålagte oppbevaringsperioden? Kan deler av materialet ligge i sidesystemer, f.eks. historiske opplysninger om styremedlemmer? Dette vil i tilfelle være svært krevende.
- Sletting etter fem år: Hvor strengt skal bestemmelsen forstås? Bør gi et slingsmonn, jf. tidligere ett års regel.

Internkontroll (§ 35)

- Skikkethetskravet ansatte: I innhold spille på det alminnelige skikkethetsrundskrivet. Hensiktsmessig med like vurderinger / harmonisering. Ulike vurderinger gir merarbeid.
 - Kan/må det kreves politiattest?
- Bør omtale forholdet etterlevelsansvarlig, når det kan være hensiktsmessig. Om det forventes kvalifikasjoner hos den etterlevelsansvarlige, eventuelt hvilke? (Aut. RF, revisor, advokat, andre?)

Opplæring (§ 36)

Vær konkret om opplæring; hva forventes i praksis?

Overtredelsesgebyr (§ 49). Sanksjoner for øvrig

- Rundskrivet bør fokusere på konsekvensene ved manglende oppfølging, mer enn å gå i dybden på ordningen med overtredelsesgebyr.

Om hvitvaskingsansvarlig

- Er hvitvaskingsansvarlig en del av «øverste ledelse» etter lovens § 49 annet ledd og andre steder hvor det rettes sanksjoner mot øverste ledelse?
- Kan konsern ha felles hvitvaskingsansvarlig? Ref. at konsern kan ha felles rutiner.

Vedlegg

Fra [rundskriv 8-2009](#):

1.5 Overgangen til nytt regelverk – kontroll av eksisterende kunder og reelle rettighetshavere

Innføringen av nye og strengere kontrollkrav reiser spørsmålet om hvordan rapporteringspliktige skal forholde seg til eksisterende kunder.

Rapporteringspliktige skal foreta kundekontroll av sine eksisterende kunder når det følger av hvitvaskingsloven § 6 og løpende oppfølging etter § 14 på grunnlag av en risikovurdering. Loven innebærer på den annen side ikke at det skal foretas fornyet kundekontroll etter de nye reglene av alle eksisterende kunder ved ikrafttredelsen av loven, herunder kontroll med reelle rettighetshavere og innhenting av informasjon om kundeforholdets formål og tilsiktede art. Ut fra en risikovurdering må derimot den rapporteringspliktige vurdere hvorvidt tidligere innhentede opplysninger om kunden er korrekte eller tilstrekkelige, jf. § 6 første ledd nr. 4. Der identiteten til en kunde er bekreftet i henhold til legitimasjonskontrollreglene etter tidligere hvitvaskingsregelverk, kan det generelt antas at risikoen er lav, med mindre det er omstendigheter som tyder på noe annet. Endringer i kundeforholdets art eller omfang kan være forhold som tilsier en ny og grundigere kundekontroll.